



NORGES HØYESTERETT

Den 27. mars 2006 avsa Høyesterett dom i

HR-2006-00537-A, (sak nr. 2005/1178), sivil sak, anke,

A(tidligere Grefsen Holding AS) (advokat Tor Eggesvik – til prøve)

mot

Fondsforsikringsselskapet
Nordea Link Norge AS

(advokat Erik O. Husø – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stang Lund**: Saken gjelder erstatning for forsinket overføring av individuell pensjonsavtale til annen pensjonsinnretning.
- (2) A eide og drev eiendomsselskapet Grefsen Holding AS i Oslo. I 1999 flyttet han til London. Driften av selskapets eiendommer og virksomhet tilknyttet dette ble avviklet og selskapets eiendeler solgt. Utbyttet av salget på om lag 10 millioner kroner plasserte han i K-Fondsforsikring, senere Nordea Link Norge AS etter råd fra B, som på dette tidspunkt arbeidet som rådgiver i K-Fondsforsikring.
- (3) I februar 2001 inngikk Grefsen Holding en avtale med K-Fondsforsikring om et forsikringsprodukt kalt K-Unit Linked Livrente. I mars samme år tegnet selskapet en livrenteavtale med avkastningsforsikring med A som forsikret, hvor 9 295 263 kroner ble plassert i livrenten, mens 704 737 kroner ble plassert i en avkastningsforsikring. Beløpene plasserte A i pengefond.
- (4) Fram til våren 2002 foretok A flere fondsbytter. I juni 2001 endret han sammensetningen ved å plassere en halvpart i aksjefond og den andre i pengefond. Den 12. september 2001 ble sparebeløpet plassert på kapitalkonto som følge av hendingene i USA 11. september. I mars 2002 foretok A nytt fondsbytte der 35 prosent ble beholdt i pengefond og 65 prosent plassert i aksjefond.

- (5) B sluttet i Nordea i april 2002 og begynte i Fokus Bank. A besluttet da å si opp forsikringen og overføre midlene fra Nordea Link til Fokus Bank/Danica Link. Grunnen var at han ønsket å beholde B som rådgiver.
- (6) På vegne av Grefsen Holding sa A 3. mai 2002 opp forsikringen. Oppsigelsen kom til uttrykk i en standard flyttefullmakt brukt av Danica Link, hvorefter flyttebeløpet, som da var litt over 9 millioner kroner, skulle overføres til dette selskap. I flyttefullmakten var det krysset av for at A ikke ønsket å bli kontaktet av avgivende selskap vedrørende flyttingen. Meldingen ble mottatt av Nordea Link 10. mai 2002.
- (7) I annen halvdel av juni kontaktet kundeansvarlige Lillian Gundersen i Nordea A Shahid, da man ønsket å beholde Grefsen Holding som kunde. På grunn av As utenlandsopphold hadde det vært problemer med å få kontakt med ham. Det ble gjennomført et møte i slutten av juni, men dette førte ikke til endring av beslutningen om å flytte forsikringen.
- (8) De plasserte beløp ble innløst av Nordea Link 1. juli og flyttingen gjennomført 8. juli 2002. Verdien av sparemidlene var på dette tidspunkt sunket til i overkant av 8,3 millioner kroner.
- (9) Grefsen Holding AS reiste 17. mars 2004 sak for Bergen tingrett og krevde at Nordea Link skulle betale erstatning begrenset oppad til 700 000 kroner. I prosesskrift 10. november 2004 ble påstandsbeløpet endret til 643 542 kroner. Bergen tingrett avsa 2. desember 2004 dom med slik domsslutning:
- ”1. Nordea Link Norge AS v/styrets formann dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale erstatning til Grefsen Holding AS v/styrets formann med kr. 424.912 – firehundreogtjuefiretusennihundreogtolv – med tillegg av 12 – tolv – prosent rente fra 12.12.02 til 31.12.03 og deretter 9,25 – nikkommattjuefem – prosent – rente frem til betaling skjer.
2. Nordea Link Norge AS v/styrets formann dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale Grefsen Holding AS sine saksomkostninger med kr. 99.141 – nittinitusenetthundreogførtien – .”
- (10) Nordea Link Norge AS anket til Gulating lagmannsrett, som 20. juni 2005 avsa dom med slik slutning:
- ”1. Fondsforsikringsselskapet Nordea Link Norge AS frifinnes.
2. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler Grefsen Holding AS v/styrets formann 55 280 – femtifemtusentohundreogåtti – kroner til Nordea Link Norge AS innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.
3. I saksomkostninger for tingretten betaler Grefsen Holding AS v/styrets formann 35 000 – trettifemtusen – kroner til Nordea Link Norge AS innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.”
- (11) Grefsen Holding AS har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens rettsanvendelse og for en del bevisbedømmelsen.
- (12) Det er framlagt skriftlige forklaringer og avholdt bevisopptak av den ankende part og tre vitner. For Høyesterett har Nordea Links prosessfullmektig erkjent at overføringen ikke

ble gjennomført før fordi Nordea Link ønsket et møte med A for om mulig å redde kundeforholdet. For øvrig står saken i samme stilling for Høyesterett som for lagmannsretten.

- (13) Under saksforberedelsen for Høyesterett er opplyst at Grefsen Holding ble vedtatt oppløst i ekstraordinær generalforsamling 1. oktober 2004. Selskapet ble slettet fra enhetsregisteret og foretaksregisteret i Brønnøysund 19. desember 2005. A har trådt inn i saken i stedet for selskapet etter tvistemålsloven § 65.
- (14) A har for Høyesterett i hovedsak anført:
- (15) Prinsipalt er Nordea Link ansvarlig med grunnlag i kontrakten, da flytting ikke skjedde så raskt som mulig, jf. de avtalte vilkår punkt 4.7 tredje ledd. Subsidiært er selskapet erstatningsansvarlig for sen flytting etter det strenge profesjonsansvar.
- (16) Lagmannsretten har fortolket vilkårenes bestemmelser om flytting uriktig. Det framgår uttrykkelig av punkt 4.7 at flytting skal foretas så raskt som mulig og senest innen to måneder etter melding. Flyttingen ble ikke gjennomført så raskt som mulig. Ankemotparten valgte i stedet å utsette overføringen for å ”redde” kundeforholdet. Dette skjedde selv om A hadde meddelt skriftlig at han ikke ønsket å bli kontaktet vedrørende flyttingen.
- (17) Den tidligere saksbehandler i Nordea Link, B, som også var As saksbehandler i Danica Link, kontaktet flere ganger Nordea Link for å få overføringen gjennomført. Han tok også opp fondsbytte for å få endret plasseringen i aksjefond til pengefond. Dette ville ikke Nordea Link etterkomme, da bare A kunne omplassere de investerte midler. Nordea Links opptreden underbygger at punkt 4.7 må forstås slik at alternativet ”flytting skal skje så raskt som mulig” må ha selvstendig betydning. A var på det aktuelle tidspunkt i utlandet og ukjent med at overføringen ikke raskt ble gjennomført, og at det var forsøkt å få kontakt med ham.
- (18) Under enhver omstendighet har Nordea Link, eller noen selskapet svarer for, handlet uaktsomt ved ikke å vareta Grefsen Holdings interesser i flytteperioden. Selv om A i utgangspunktet hadde ansvaret for plasseringen også i flytteperioden, var det klanderverdig av Nordea Link å prøve å redde kunden med den konsekvens at gjennomføringen ble utsatt fram til utløpet av fristen på to måneder til tross for at aksjekursene raste nedover. B var gjentatte ganger i kontakt med selskapet og purret på flyttingen. Nordea Link kan i høy grad bebreides for sin handlemåte og for å igangsette en redningsaksjon i egen interesse i strid med kundens ønske. Dette må skje på egen regning og risiko.
- (19) Ved utmåling av erstatningen må legges til grunn at overføringen skulle vært gjennomført i mai. Tapet er således større enn bare for juni måned, som tingretten tilkjente erstatning for. Selv om tingretten feilaktig ikke tok hensyn til utbetalt livrente i juni, dekkes dette opp av påført tap i mai.
- (20) A har nedlagt slik påstand:

”1. Bergen tingretts dom stadfestes.

2. Fondsforsikringsselskapet Nordea Link Norge AS dømmes til å betale A saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett i henhold til omkostningsoppgave, med tillegg av forsinkelsesrente etter lov om forsinket betaling fra forfall til betaling skjer.”

- (21) *Fondsforsikringsselskapet Nordea Link Norge AS har for Høyesterett i hovedsak anført:*
- (22) Lagmannsrettens dom er riktig, og selskapet kan i det vesentlige slutte seg til lagmannsrettens begrunnelse.
- (23) En naturlig språklig forståelse av vilkårene punkt 4.7 tredje ledd viser at Nordea Link ikke har noen forpliktelse til å gjennomføre flyttingen av forsikringen før utløpet av den forskriftbestemte frist på to måneder. Flytting ”så raskt som mulig” kan ta lengre tid enn to måneder. Forsikringstakere kan ikke innrette seg på at forsikringen vil bli overført før utløpet av denne frist, hvilket flyttefullmakten viser at A var innforstått med.
- (24) Kurstap før flyttingen gjennomføres, må avverges ved fondsbytte. Flytemeldingen var ikke en skriftlig melding om fondsbytte. Nordea Link kan uansett ikke av eget tiltak foreta fondsbytte, da konsesjonen setter klare ramme for Nordea Links virksomhet. Det var Grefsen Holding som hadde full råderett over forsikringen og investeringsvalgene og som kunne og skulle satt i verk fondsbytte.
- (25) Vilårene er heller ikke til hinder for at Nordea Link kan iverksette tiltak for å beholde kunden. Ordlyden er så åpen at alle saklige forhold kan tas i betraktning. Bare den urettmessige trenering ekskluderes. Praxis i bransjen er at ”redning” av kunder er slik saklig grunn selv når kunden har gitt uttrykk for at kontakt vedrørende flytting ikke er ønsket. Lagmannsretten har korrekt akseptert at redning av kunder kunne foretas innen den forskriftbestemte frist.
- (26) Det er ingen uenighet om at selve saksbehandlingen for overføring til annet selskap normalt tar tre arbeidsdager. Dette forutsetter imidlertid at man prioritererte A foran andre kunder.
- (27) Videre anføres at Nordea Link ikke har handlet uaktsomt, slik at ansvar på erstatningsrettslig grunnlag ikke er aktuelt. Selskapet hadde ingen plikt til å gi råd eller undersøke om Grefsen Holding ønsket å bytte fond i flytteperioden. Forsikringstaker må selv vareta sine interesser. Det er ikke holdepunkter for at Nordea Link ga uttrykk for at flytting ville skje raskt.
- (28) Bs eventuelle henvendelse til Nordea Link om å påskynde overføringen har ingen betydning i forhold til selskapets aktsomhet. Slike henvendelser kom uansett først rett før utløpet av fristen på to måneder. Han hadde ingen fullmakt til å iverksette fondsbytte på vegne av Grefsen Holding.
- (29) Ytterligere subsidiært gjøres gjeldende at ansvaret må reduseres vesentlig på grunn av medvirkning, jf. skadeserstatningsloven § 5-1. Grefsen Holding kunne enkelt begrenset tapet ved å kreve fondsbytte. B burde sørget for å varsle A på et tidlig tidspunkt.

(30) Fondsforsikringsselskapet Nordea Link Norge AS har nedlagt slik påstand:

"1. Gulating lagmannsretts dom av 20. juni 2005 stadfestes.

2. A dømmes til å betale saksomkostninger for Norges Høyesterett med tillegg av den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenter etter forsinkelsesrenteloven § 3 fra forfall til betaling skjer."

(31) *Jeg finner det klart at anken må tas til følge.*

(32) En individuell pensjonsavtale kan forsikringstaker overføre til annen pensjonsinnretning etter de til enhver tid gjeldende regler i lover og forskrift. Ved overføring henvender forsikringstaker seg vanligvis til den pensjonsinnretning som pensjonsavtalen skal overføres til. Denne sender melding om overføring til selskapet som har inngått pensjonsavtalen.

(33) Etter tidligere forskrift 27. november 1991 nr. 757 om rett til overføring av oppsamlede midler knyttet til kollektiv eller individuell livs- eller pensjonsforsikring § 3-8 første ledd første punktum jf. § 9-6 var fristen for å overføre midlene fastsatt til to måneder. Ved lovendring 19. desember 2003 nr. 121 ble denne frist lovfestet i forsikringsvirksomhetsloven § 8c-5 første ledd jf. § 8c-14 annet ledd. Den lovbestemte frist på to måneder gjelder flytting mellom livsforsikringsselskap, pensjonskasse, bank og forvaltningsselskap for verdipapirfond av en rekke kollektive pensjonsordninger, individuelle pensjonsavtaler og andre livsforsikringskontrakter, jf. § 8c-1.

(34) K-Unit Linked Livrente er en langsiktig spareforsikring, hvor sparebeløp plasseres i forskjellige verdipapirfond etter forsikringstakers ønske. Det spesielle ved denne form for forsikring er at forsikringstaker alene bestemmer hvilke fond sparebeløp skal settes i, og bytte av fond.

(35) Etter de dagjeldende vilkår punkt 4.7 tredje ledd skulle flytting "skje så raskt som mulig, likevel innen frister som fastsatt i forskrift". Partene er uenige om forståelsen av denne bestemmelse. Nordea Link har blant annet under henvisning til bransjepraksis anført at selskapet hadde saklig grunn for å kontakte forsikringstaker etter at melding om oppsigelse for flytting var mottatt, for å "redde" kunden. A mener at vilkåret må forstås slik at flytting uansett skal finne sted så raskt som mulig og senest innen to måneder.

(36) Etter min mening må ordbruken i punkt 4.7 tredje ledd naturlig forstås slik at flytting skal skje så raskt som mulig. Henvisningen til frister fastsatt i forskrift må leses slik at overføring av midlene senest skal gjennomføres innen to måneder, men betyr ikke at overføringen kan utsettes så lenge når den kan gjennomføres tidligere. En annen forståelse medfører at påbudet om at flytting skal skje så raskt som mulig, ville bli uten selvstendig betydning. I dette tilfellet har forsikringstaker risikoen ved plassering inntil Nordea Link innløser andelene og gjennomfører overføringen. Ved flytting av slike forsikringer må kreves at Nordea Link strengt følger de vilkår selskapet har oppstilt og avtalt med kunden. Nordea Link kan da ikke vente til utløpet av den forskriftbestemte frist dersom flyttingen praktisk sett kunne vært gjennomført før.

(37) Nordea Link mottok meldingen om flytting 10. mai 2002. Av flyttefullmakten, som er undertegnet 3. mai 2002, framgår blant annet:

”I henhold til ovenstående sier jeg opp overnevnte forsikring (avtale) pr. dags dato for flytting til Danica Link. Danica Link overtar ansvaret for forsikringen (avtalen) i det øyeblikk forsikringens (avtalens) verdi overføres Danica Links bankkonto og flyttemelding er mottatt fra avgivende selskap.

Jeg er innforstått med at det kan ta inntil 2 måneder fra oppsigelsesdato til forsikringens (avtalens) verdi bliver overført til Danica Link. Jeg er også innforstått med at Danica Link IPA- og Livrentepensjon ikke gir garantert avkastning og at jeg selv bestemmer risikoprofilen samt at Danica Link IPA- og Livrente følger skattelovens regler for individuelle IPA- og Livrentepensjons forsikringsavtaler.”

- (38) A hadde anmerket at han ikke ønsket ”å bli kontaktet av avgivende selskap vedrørende flytting av denne avtalen”.
- (39) Under ankeforhandlingen har Nordea Links prosessfullmektig opplyst at flyttingen av den aktuelle livrente teknisk sett kunne vært gjennomført noen få dager etter at melding om flytting var mottatt. Imidlertid kan administrative forhold og andre mer presserende gjøremål, som eksempelvis mange meldinger samtidig om fondsbytter, medføre at overføring med en gang ikke er praktisk mulig.
- (40) Som nevnt ble flyttingen gjennomført ved utløpet av fristen på to måneder. Partene er for Høyesterett enige om at tidsforløpet skyldtes at Nordea ønsket å la en kunderådgiver møte A for om mulig å ”redde” kunden. Jeg bemerker at bestemmelsen om flytting ”så raskt som mulig” normalt ikke vil være til hinder for en kundesamtale umiddelbart etter at melding om overføring er mottatt. Bestemmelsen kan imidlertid ikke forstås slik at gjennomføring av flyttingen kan utsettes, enten dette skyldes at forsikringstaker ikke er tilgjengelig for kundesamtale eller andre forhold. I dette tilfellet har forsikringstaker skriftlig meddelt at kontakt med avgivende selskap vedrørende flytting ikke ønskes. Det er da et åpenbart brudd på Nordea Links plikter etter punkt 4.7 tredje ledd når gjennomføring av flyttingen først skjer ved utløpet av fristen fordi selskapet prøver å ”redde” kunden. En praksis i forsikringsbransjen om å utsette gjennomføringen av flytting for å ”redde” kunder, kan ikke gi grunnlag for å se bort fra vilkåret om at flytting ”skal skje så raskt som mulig” eller fra kundens beslutning om ikke å bli kontaktet vedrørende flyttingen.
- (41) Ut fra den forståelse av vilkårenes punkt 4.7 tredje ledd som jeg anser riktig, skulle Nordea Link omgående ha truffet nødvendige tiltak for at flyttingen kunne skje så raskt som mulig. I 2002 var det fridager fredag 17. mai og mandag 20. mai, som var annen pinsedag. Gjennomføringen av flytting kunne imidlertid startet opp fra mandag 13. mai og vært gjennomført få dager etter annen pinsedag. Nordea Links kontraktstridige opptreden startet etter min mening da selskapet i uken etter pinsen unnlot å sørge for å gjennomføre flyttingen i samsvar med vilkårene, og fortsatte sammenhengende til flyttingen ble gjennomført i begynnelsen av juli måned.
- (42) Nordea Link har anført at A i flyttefullmakten uttrykkelig godtok at flyttingen kunne ta inntil to måneder. Dette viser at han var innforstått med at flyttingen ikke ble gjennomført så raskt som mulig. Jeg bemerker at forbeholdet om at flyttingen kan ta inntil to måneder, som er inntatt i flyttefullmakten, gjelder i forhold til Danica Link. Forbeholdet har ingen betydning for forståelsen av vilkårene for K-Unit Linked Livrente. Anførselen er etter min mening åpenbart uholdbar.

- (43) Nordea Links anførsler for domstolene viser at kontraktsbruddet skyldes en åpenbart feil forståelse av bestemmelsen om flytting i vilkårene punkt 4.7 tredje ledd. Det er imidlertid ikke nødvendig å gå inn på om Nordea Link, eller noen som selskapet svarer for, med vitende og vilje valgte å overse bestemmelsen og As melding om at han ikke ville bli kontaktet vedrørende flyttingen, eller har handlet uaktsomt. Uansett er Nordea Link ansvarlig for villfarelse vedrørende egen forpliktelse i kontraktsforhold uten hensyn til skyld, jf. eksempelvis Rt. 1994 side 1617 med videre henvisning til Rt. 1983 side 205, som gjaldt et forsikringsselskaps ansvar ved mislighold.
- (44) Partene har ikke kommet inn på om det økonomiske tap er påregnelig i forhold til Nordea Links mislighold. Jeg finner det klart at unnlatelsen av å gjennomføre flyttingen i dette tilfellet har ført til at om lag halve sparebeløpet ikke ble innløst i penger. En slik innløsning ville ha hindret ytterligere tap i et fallende aksjemarked. Det er ikke bestridt at sparebeløpene ville bli plassert i et pengesond når midlene ble overført til Danica Link.
- (45) Nordea Link er etter dette ansvarlig for påført tap ved at flyttingen ikke ble gjennomført så raskt som mulig etter at selskapet 10. mai 2002 mottok oppsigelsen.
- (46) Nordea Link har subsidiært anført at ansvaret må reduseres vesentlig, da A når som helst kunne iverksatt flytting fra aksjefond til pengesond. Fondsbytte måtte selskapet etter vilkårene punkt 4.3 ha gjennomført i løpet av tre dager. Uansett burde fondsbytte vært iverksatt når han skjønte at flyttingen tok tid. Tapet ved at halve sparebeløpet ble stående i aksjefond i et marked med fallende aksjekurser, ville da vært begrenset.
- (47) Jeg bemerker at en kunde i Nordea Link må kunne stole på at selskapet strengt overholder de avtalte vilkår. Særlig viktig er det i tilfeller hvor oppsparte midler etter forsikringstakers bestemmelse er investert i fond og herunder aksjefond. Forsikringstaker har ingen forpliktelser til å følge med på om Nordea Link etterlever vilkårenes punkt 4.7. Tvert om må forsikringstaker kunne reise vekk i tillit til at banken gjennomfører en skriftlig meldt flytting etter de avtalte vilkår. Urimeligheten av anførselen om medvirkning forsterkes ved at Nordea Link også unnlot å respektere at A ikke ønsket å bli kontaktet vedrørende flyttingen.
- (48) A har krevd tingrettens dom stadfestet. Tingretten tilkjente 424 912 kroner i erstatning basert på at flyttingen skulle ha vært gjennomført senest ved utløpet av mai 2002. Som det framgår, er jeg kommet til at flyttingen ut fra de opplysninger som foreligger for Høyesterett, skulle vært gjennomført senest noen dager etter 20. mai 2002. Den av tingretten fastsatte erstatning for tap ved at halve sparebeløpet ble stående i aksjefond i et marked med fallende kurser, er da ikke for høy selv om tingretten uriktig har unnlatt å ta hensyn til at A i mai og juni fikk utbetalt 115 186 kroner i livrente.
- (49) Ut fra mitt standpunkt er det ikke nødvendig å gå inn på As subsidiære anførsler om profesjonsansvaret.
- (50) Anken har ført fram. A må tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett, jf. tvistemålsloven § 180 annet ledd jf. § 172 første ledd. Beløpet settes i samsvar med omkostningsoppgaven til 124 922 kroner med den korreksjon at ankegebyret for Høyesterett er 20 280 kroner i stedet for 21 000 kroner. Det er også anført at tingretten ved en feil ikke tilkjent gebyr med 5 990 kroner, men påstanden for Høyesterett gjelder saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett. Jeg bemerker at

tingrettens unnlatelse av å ta med gebyret er en åpenbar feil som også ankedomstolen skal rette av eget tiltak, jf. tvistemålsloven § 156 første punktum. De samlede utlegg blir etter dette 43 432 kroner.

(51) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Tingrettens dom stadfestes med den endring at saksomkostninger settes til 105 131 – etthundreogfemtusenetthundreogtrettien – kroner.
2. I saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett betaler Fondsforsikringsselskapet Nordea Link Norge AS til A124 922 – etthundreogtjuefiretusennihundreogtjueto – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.

(52) Dommer **Bruzelius:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(53) Dommer **Støle:** Likeså.

(54) Dommer **Skoghøy:** Likeså.

(55) Dommer **Aasland:** Likeså.

(56) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Tingrettens dom stadfestes med den endring at saksomkostninger settes til 105 131 – etthundreogfemtusenetthundreogtrettien – kroner.
2. I saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett betaler Fondsforsikringsselskapet Nordea Link Norge AS til A124 922 – etthundreogtjuefiretusennihundreogtjueto – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.